

looking for richard

ZDA 113 minut

režija Al Pacino **naracija, scenarij in dialogi** Al Pacino in Frederic Kimball, po dramski predlogi *Richard III.* Williama Shakespearea **fotografija** Robert Leacock, Nina Kedrem, John Kranhouse, Steve Confer **glasba** Howard Shore **scenografija** Kevin Ritter **montaža** Pasquale Buba, William A. Anderson, Ned Bastille, Andre Betz **nastopajo** Penelope Allen, Alec Baldwin, Kevin Conway, Al Pacino, Estelle Parsons, Aidan Quinn, Winona Ryder, Kevin Spacey, Harris Yulin

"Dobimo 40 dolarjev na dan in toliko krofov, kolikor jih lahko pojemo", pravi Alec Baldwin v kamero, ki išče Shakespearovega Richarda III. sredi sodobnega babilonskega New Yorka. In natančno to je tudi *movens vivendi* Pacinovega režijskega prvenca – pod pretvezo "and now something completely different", proč od budnega in zateženega producentovega (major) očesa zvabimo družino znanih, pa morda tudi malce manj znanih igralcev in rečemo: Shakespeare! Kateri ameriški igralec ne bi zadrhtel ob tem imenu! In napačno mislite, če ste prepričani, da so sanje vsakega igralca čutiti Hamletovo negotovo in še pubertetniško kožo. Slast vpisovanja v zgodovino igralskega Shakespearea pelje čez pohabljen in oblastiželjne pore Richarda III. Ampak najprej je problem Shakespeare in šele potem tudi Richard III. ter obvezno vprašanje, s katerim se očitno ni ukvarjal edinole dramatik sam: kako ga adaptirati na sodoben čas? Jasno, treba se je pogovarjati. Ni problema, ki se ne bi zrušil pod težo tega, v psihologiji ameriškega vsakdanjika tako priljubljenega početja. To so potem minimalne osnove: na eni fronti družina ameriških igralcev, ki za 40 dolarjev na dan in toliko krofov, kolikor jih lahko poje, razpravlja in razpravlja ter ročna kamera, ki beleži te besede in newyorški ulični hrup; na drugi mesto zločina, Stratford, dramatikov rojstni kraj in intervjuji z veličinami tipa sir Laurence Olivier, Kenneth Branagh in Vanessa Redgrave, za Shakespearea privilegirano angleško igralsko aristokracijo; na tretji fronti potem čustveno nabita in kot kakšen kostumski visokoproračunec izgledajoča prava drama: Richard III.

Da ne bo pomote, **Looking for Richard** je rafinirana, smrtno resna zgodba o snemanju Shakespearovega Richarda III., skozi katero Pacino obravnava paletu tem, ki segajo od ameriškega manjvrednostnega kompleksa pred Angleži, kadar gre za

velikega Shakespearea, prek obveznih vprašanj, kako narediti sodobnega Richarda, ki ga seveda igra režiser sam, (samo)ironičnih komentarjev ameriške filmske industrije... do Pacinovega (nehotenega?!) samoporeta, ki na koncu vzpostavi dvoumni enačaj Al Pacino = Richard III. Film je zgrajen kot nemirni, frenetični (psevdo)dokumentarec o nastajanju filma, ki ga prekinjajo kot-da-inserti iz "pravega" Pacinovega Richarda III., ki ga seveda nikoli ne vidimo v celoti. Zadeva je v dokumentarnem delu sila gostobesedna in inteligentno humorno pomenljiva v montaži, medtem ko je "kostumski" del visoko estetizirano gledališki in igralsko ekspresiven.

In kako se torej danes sploh še lotiti Shakespearea? V heglovskem smislu, da je cilj že sama pot, očitno le tako, da posnamemo film o tem lotevanju. Potem nam na vprašanje sodobnosti ni treba posebej odgovoriti, ampak elegantno pripišemo kot svet staro dramo – dramo o igralcih. Natančno to je pred letom dni s Hamletom na angleški način naredil Kenneth Branagh in ni čudno, da ima, kot rečeno, v **Looking for Richard** tudi svojo malo vlogo – igra nikogar drugega kot Kennetha Branagha. A Branagh si je to igralsko dramo izmislil, jo filmal kot fikcijo, medtem pa že posnel tudi čisto pravega, še pa še visokoproračunskega in v vlogah večinoma elitno angleškega Hamleta, v špici katerega igralci ne bodo razvrščeni sami nase in na "costumed cast" kot pri Pacinovemu Richardu. Branagh je očitno že izkusil, da vprašanja o sodobljenju Shakespearea spadajo na literarnozgodovinske in jezikovne katedre oxfordskih hodnikov in zastrašujočih izpitnih temnic in da je Shakespeare tudi danes natančno tisto, kar je bil pred tam okrog štiristo leti: odličen žanrski pisec krvavih, psihološko toniranih družinskih kriminalk in srce parajočih ljubezenskih zgodb z metafizičnim presežkom. Kaj slajšega za Hollywood! Pacino pač še misli, da je Shakespeare sodoben le kot osebna igralska travma. A priznati je treba, da tudi to ni daleč od resnice. In **Looking for Richard** je natanko to – resnična zgodba o sanjah, travmah in uspehih resničnega (kakopak ameriškega) igralca – Al Pacina.

Ženja Leiler

Al Pacino, Winona Ryder

